

28 Şubat: Modern Donkişotlar!

Cüneyt Toraman

28 Şubat darbesinin üzerinden tam 17 yıl geçti. Bu süreç, ilginç gelişmelere sahne oldu. Büyük bir güvenle “bin yıl süreceği” açıklanan darbenin mumu, on yıl dolmadan sönmeye, AK Parti iktidarıyla birlikte gücünü kaybetmeye başladı. Ergenekon ve Balyoz davalarıyla darbe geleneğinin tasfiye süreci başlarken, 12 Eylül 2010 tarihli referandum 28 Şubat’ın sonu oldu. Diğer darbelere oranla çok daha yıkıcı ve yıkıcı sonuçlar doğuran bu darbenin, niteliğini, niçin yapıldığını, aktörlerini, mağdurlarını, çıkaracağımız dersleri, sadece sene-i devriyelerinde değil, her zaman irdelememiz ve gündemde tutmamız gerekiyor.

Postmodern Darbe

28 Şubat darbesiyle ilgili üzerinde durulması gereken **birinci husus**, bu eylemlerin niteliği olmalıdır! Bu dönem, (kendiliğinden gelişen) “doğal” bir süreç midir, yoksa önceden planlanmış, “organize” bir hareket midir? 28 Şubat darbesini gerçekleştirenler, bu dönemdeki eylemlerin hukuk düzeninin çizdiği sınırlar içerisinde cereyan ettiğini, herhangi bir zorlamanın söz konusu olmadığını, hak ihlali iddialarının yargı denetimine tabi işlemler olduğunu ve bu eylemlerin “darbe olmadığını” öne sürmektedirler! Bu iddialara değineceğiz ama silahlı kuvvetlerin bu konulardaki sicilinin oldukça kirli olduğunu belirtmek gerekir. Daha da önemlisi, bu darbelere kimlerin karar verdiğidir! Yakın tarihimizle ilgili bilgiler, belgeler, hatıralar, kayıtlar, Türkiye’deki darbelerin, “küresel bir planın” sonucu olarak gerçekleştirildiğini ortaya koyuyor. 1960 ve 1980 darbesine yeşil ışık yakan ABD, benzeri bir darbeye onay vermediği için, 28 Şubat’ta “farklı bir yöntem” devreye sokulmuş, diğer darbelerden farklı olduğu için, “post-modern darbe” olarak nitelendirilmiştir.

1960 darbesi, 27 Mayıs 1960 günü, 1980 darbesi de 12 Eylül 1980 günü, ordunun “yönetime el koyduğunu” açıklamasıyla başlamıştır. 28 Şubat darbesi diğer darbelerden farklı olduğu için, diğer darbelerden farklılık arz etmektedir. 28 Şubat 1997, tam 9 saat süren, başbakanın esir alındığı Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısının yapıldığı tarihtir. Bu toplantı, darbenin başlangıç tarihi olmadığı gibi, tamamlandığı tarih de değildir. 28 Şubat’ta farklı bir yöntemin kullanılmış olması, bizleri yanıltmamalıdır. Cinayetin “defaten” işlenmesiyle, uzun bir sürece yayılarak “yavaş yavaş işlenmesi” arasında bir fark yoktur. Hatta öldürme fiilinin uzun bir sürece yayılması, önceden planlandığının kanıtı olacağı için, çok daha ağır bir cezayı gerektirmektedir. Darbenin “hazırlık hareketleri” MGK toplantısından çok önce (1995 genel seçimleriyle) başlamış, toplantıdan sonra da artarak devam etmiştir. MGK toplantısından sonra yoğunlaşan organize eylemler (Sincan’da yürütülen tanklar, brifingler) sonucunda hükümet düşürülmüş, darbe süreci, hükümetin düşürülmesinden sonra da devam etmiştir. 2002 genel seçimlerinde AK Parti’nin iktidara gelmesiyle, en önemli desteğini yitirmiş, zayıflamaya ve gerilemeye başlamıştır.

Toplum içindeki ayrışmaların, hatta çatışmaların, eylem yoğunluğunun “darbe” olarak nitelendirilemeyeceğinin altını çizmek gerekir. Eylemin veya eylemler zincirinin darbe olarak

nitelenebilmesi için, “siyasal sisteme” yönelmesi ve sistemin erklerinden biri veya birkaçını işlemez hale getirmesi gerekir. Anayasal sisteme veya devlet erklerine yönelmeyen müdahaleler, darbe olarak nitelendirilemez. 28 Şubat’ta gerçekleştirilen eylemlerin yönü (hedefi) ve sonuçları dikkate alındığında, 28 Şubat, darbenin bütün unsurlarını taşımaktadır! 28 Şubat sürecinde, devlet erklerinden sadece biri değil, tamamı bloke edilmiş, işlemez hale getirilmiştir. Anayasa, adeta rafa kaldırılmıştır. Toplumun belli bir kesimi hedef alınmış, milyonlarca kişinin hak ve özgürlükleri askıya alınmıştır. Hukuk düzeninde, hak ihlallerine karşı son başvuru kapısı olan yargı teslim alınmış, o dönemin hukuk ve insanlık dışı icraatları noter gibi yargıya onaylatılmıştır. Bu darbenin gerçekleştirilmesinde, devlet adamlarının, devlet kurumlarının kullanılmış olması, yapılanları, darbe olmaktan çıkarmaz. TBMM’de güvenoyu alarak göreve başlayan hükümet düşürülmüş, 54. Hükümetin büyük ortağı Refah Partisi Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Demirel, Refah-Yol hükümetinin yıkılmasından sonra, hükümeti kurma görevini, TBMM’de ikinci parti konumundaki DYP Genel Başkanı Tansu Çiller’e vermesi gerektiği halde, görevlendirme sürecini geciktirmiş, bu arada transfer pazarı kurulmasına zemin hazırlamış, (darbecilerin uyarılarını dikkate almadan Refah Partisi ile hükümet kuran DYP’yi cezalandırmak için) DYP milletvekilleri maddi çıkar ve tehditlerle partiden istifa ettirilmiş, ANAP’a transfer edilmiştir. Meclis aritmetiği yeniden dizayn edildikten sonra, hükümeti kurma görevi Mesut Yılmaz’a verilmiş, Tansu Çiller’in, “onbaşı” olarak nitelediği Mesut Yılmaz, ordunun (28 Şubat sürecindeki) taleplerini yasalaştırma görevini üstlenmiştir. 28 Şubat darbesini gerçekleştirenlerin çok önem verdiği, (imam-hatip liselerinin kapatılmasını amaçlayan) 8 yıllık kesintisiz eğitim, Mesut Yılmaz hükümeti tarafından yasalaştırılmıştır. Devletin, yasama, yürütme ve yargı erklerini işlemez hale getiren devasa organizasyonun “darbe” olduğu kuşkusuzdur.

Darbenin Amacı

28 Şubat darbesinin niçin gerçekleştirildiği bilinemezse, muhtemel darbelere karşı, etkili savunma mekanizmaları da gerçekleştirilemez. 28 Şubat darbesinin amacı konusunda, çok farklı görüşler ileri sürülmektedir. Darbenin baş aktörlerinden biri olan ordu, “Refah Partisinin söylemleri ve icraatları nedeniyle toplumda gerginlik oluştuğunu, bu gerginlik nedeniyle tepki gösterildiğini” öne sürmektedir. Bu yorumu çok banal bulan başka bir görüş, (bankaların yağmalanmasından hareketle) “28 Şubat darbesinin, ülkenin ekonomik kaynaklarını yağmalamak amacıyla yapıldığını” öne sürmektedir. Uluslararası politikanın önemine vurgu yapan başka bir görüş, “Başbakan Erbakan’ın yeni ittifak arayışları içine girdiği için, Türkiye’nin yörüngesinin değişmesini istemeyenlerin operasyonuna maruz kaldığını” öne sürmektedir. Bu görüşlerin her birinde az veya çok gerçeklik payı bulunmakla birlikte, bunlardan hiçbirisi, 28 Şubat darbesini tek başına açıklamaya yeterli değildir.

28 Şubat darbesiyle 1980’li yılların sonunda komünizmin çöküşü arasında bağlantı kurmak çok daha gerçekçi olacaktır! Bilindiği üzere, komünizmin çöküşüne kadar “**iki kutuplu**” olan dünya düzeni, komünizmin çöküşünden sonra “**tek kutuplu**” hale gelmiştir. O zamana kadar, tehdit skalasında komünizmi birinci sıraya yerleştiren Amerika, komünizmin çöküşünden sonra birinci sıraya İslam’ı yerleştirmiştir. Komünizmin çöküşüne kadar (komünizmin yayılmasına engel olacağı düşüncesiyle) İslam ile çatışmamaya özen gösteren ABD, 1990’lı

yılların başından itibaren, “İslam=Terör” politikasını benimsemiştir. Amerikan politikalarındaki bu köklü değişiklik, müttefiklerine de sirayet etmiş, anında uygulanmaya başlamıştır. Türkiye’de, 1990’lı yılların başından itibaren laik kimliğiyle tanınan kişilere suikastlar düzenlenmesi, ABD’nin bu (yeni) politikasının ürünüdür. 1993-1994’te tırmandırılan terör eylemleri, laik-dindar çatışması denemeleri, bu tarihlerde darbe planlandığı izlenimini veriyor. Bu dönemde gerçekleştirilen operasyonlar (terör eylemleri) beklentileri karşılamamış olacak ki, darbe planı, 1995 seçim sonrasına ertelenmiştir. 1995 Genel Seçimlerinde Refah Partisinin birinci olması, darbe hazırlıklarını yeniden hızlandırmıştır. Seçimlerden hemen sonra, aynı tabandan beslenen (birbirini yok etmeye çalışan) ANAP ile DYP’ye hükümet kurdurularak, birkaç aylık ömrü bulunan bu hükümet (ANAYOL) döneminde darbenin alt yapısı tasarlanmıştır. Refah-Yol hükümeti kurulduğu anda, darbe planının düğmesine basılmıştır. 28 Şubat darbesi, Amerika’nın yeni politikalarının Türkiye’de uygulamaya geçirilmesinden ibarettir. 28 Şubat darbesinde, İslam’ın hedef alınması, hatta yok edilmeye çalışılması, bu tezimizi doğrulamaktadır. Dünyaya dar bir boru içinden bakan asker, Refah Partisine karşı (sözde irticai eylemleri nedeniyle) tepki göstermiş olması muhtemeldir. Yine bu darbeye lojistik destek veren işadamlarının, medya patronlarının ödüllendirilmesi de bu darbenin (sebebi değil) sonuçlarından biridir. 28 Şubat darbesinin arkasında, (diğer darbelerde olduğu gibi) Amerika’nın olduğunun tespiti, son derece önemlidir. Darbenin hareket merkezini doğru saptayabildiğimiz takdirde, muhtemel benzer operasyonlara hazırlıklı olmak kolaylaşacaktır.

Darbenin Aktörleri

28 Şubat darbesinin mimarının belli olması, bu darbenin kimler eliyle gerçekleştirildiğini açıklamaya yetmez. Bu darbenin yüklenicilerinin ve taşeronlarının da belirlenmesi gerekir. ABD’nin bu senaryoyu, en güvenilir müttefikleriyle uygulamaya koymasına beklenir. En sadık müttefiklerinin başında; bölgede **İsrail**, içeride ise **Ergenekon** örgütü gelmektedir. Genelkurmay başkanının, 28 Şubat tarihinden bir gün önce İsrail üst düzey yönetimiyle buluşması, toplantılar yapması, darbeye ilgili planlamanın İsrail’de yapıldığını göstermektedir. Türkiye içinde, 28 Şubat darbesinde aktif rol alanların önemli bir kısmının, AK Parti döneminde, darbe teşebbüslerine katılmaları, bu davalarda da yargılanmaları, bu tür girişimlerin, “aynı yapı” tarafından gerçekleştirildiğini kanıtlamaktadır. Ancak, darbeye teşebbüs davalarındaki sanık profiliyle, darbenin aktörleri arasındaki uyumsuzluk, gözden kaçırılmamalıdır. Darbeye teşebbüs davalarında yargılanan sanıkların büyük çoğunluğu “askerlerden” oluşmaktadır. 28 Şubat soruşturmasında da “askerler” (BÇG) yargı önüne getirilmiş, ancak asker dışındaki unsurlara (hâlâ) dokunulamamıştır. Çok sayıda darbeye teşebbüs davasında, sanıkların çoğunun askerlerden oluşması, askerlerin gözden çıkarıldığını, (kurban -veya kamuoyuna sus payı olarak- verildiğini) “asıl aktörlerin” korunduğunu göstermektedir.

28 Şubat darbesi, milyonlarca kişinin gözleri önünde cereyan etmiştir. **Asker, sermaye, medya, siyasiler, yargı, (bazı) STK’lar**, bu darbenin **unsurları** arasında yer almaktadır. Sincan’da tank yürütülmesi eylemiyle “Gerekirse silah bile kullanırız!” manşeti, birbirini tamamlayan (eşdeğerde) karelerdir. Büyük fotoğrafın küçük parçalara ayrılarak, küçük parça üzerinden darbeyi tartışmak sinsi bir tuzaktır. Darbe tartışmalarında, organizasyonun

bütünlüğü gözden kaçırılmamalıdır. Darbeyi oluşturan bütün unsurların yargı önüne çıkarılması, özel bir çabayı da gerektirmemektedir. Basit bir arşiv taraması, failleri belirlemede yeterli olacaktır. 28 Şubat darbesinin hesabı sorulacaksa, sadece askerlerden değil, taşeronlarından da hesap sorulmalıdır. Bunun için, bu talebi, ısrarla ve sürekli olarak gündemde tutmamız gerekir.

Darbenin Mağdurları

28 Şubat “darbe” ise bu darbenin kime karşı yapıldığı ve mağdurlarının kimler olduğunun da ortaya konulması gerekir. Bu darbeyi gerçekleştirenler, “O dönemdeki gerilim nedeniyle, bazı kişilerin haklarının ihlal edilmiş olabileceğini, ancak bu ihlallerin darbe olarak nitelenemeyeceğini” öne sürmektedir. Hak ihlallerini, darbeyi gerçekleştiren kişilerle mağdur edilen kişiler arasına hapsettiğimiz ve belli şahıslarla sınırladığımız takdirde, “darbe” iddiasından vazgeçmemiz gerekir. Zira darbelerin muhatabı hak ve özgürlüklerdir. Mağduru da kamunun tamamıdır. 28 Şubat sürecinin, ağırlıklı olarak “din ve vicdan özgürlüğünü” hedef alması ve mütedeyyin insanların mağdur edilmiş olması, bu darbenin mağdurlarının dindar insanlardan ibaret olduğunu göstermez. **Hak ve özgürlükler bütündür; ifade özgürlüğü, din ve vicdan özgürlüğü, iletişim özgürlüğü, seyahat özgürlüğü, vs. diye bölünemez.** Hak ve özgürlüklerden birine yönelen saldırı, tamamına yapılmış sayılır. Bazı öğrencilerin kılık kıyafetleri (başörtüsü) nedeniyle eğitiminin engellenmesi, **öğrenim hakkının** ihlalidir ve mağduru da bütün üniversite öğrencileridir. Bu dönemde kapatılan radyo ve televizyonların mağduru, kapatılan/cezalandırılan radyo ve televizyonlar olmayıp, radyo ve televizyonların tamamı, yani **basın özgürlüğüdür**. Meslek liselerinin kapatılmasının mağduru, sadece o okullarda okuyan öğrenciler ve aileleri değil, ortaöğretimde çocuğu bulunan bütün aileler ve **öğrenim özgürlüğüdür**. Darbeyi gerçekleştirenlerin, bu ihlalleri dar bir alana sıkıştırmaya çalışmaları, (uzman oldukları) “psikolojik harekat” yönteminin bir sonucudur. Biz de bu darbenin bireylere değil, topluma ve hak ve özgürlüklere yöneldiğini öne süreceğiz. 28 Şubat darbesini, yel değirmenlerine saldıran Donkişot’a benzetebiliriz. Hikâyeye göre, “başarısız” olması gereken Donkişot, rüzgar desteği olmayan (dönmeyen) yel değirmenlerine saldırmış ve parçalamıştır. 28 Şubat sürecinde, darbecilerin, hukuk ve insanlık dışı ihlallerini “geniş kitlelere” mal edebilir ve hak ve özgürlükler paydasında bir araya gelebilirsek, darbeciler yalnızlaşacak, kendilerini geniş halk kitlelerinin karşısında gören **modern Donkişotlar**, bir daha yel değirmenlerine saldırma cesareti bulamayacaklardır!

Sonuç

28 Şubat darbesinin **ana hedefi**, “hak ve özgürlükler” olmakla birlikte; milyonlarca kişi mağdur olmuştur. İktidarda olan hükümet düşürülmüş, 1995 genel seçimlerinde en fazla oyu alan Refah Partisi, Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmış, bu partiye oy veren 6 milyondan fazla kişi mağdur edilmiştir. 1997-1998 öğrenim yılında, üniversitelerde okuyan (yaklaşık) 1.200.000 öğrencinin %5’inin başörtülü olduğunu kabul edecek olursak, bir yılda 60.000, on yılda 600.000 öğrenci, başörtüsü nedeniyle mağdur olmuştur. Katsayı garabeti nedeniyle mağdur edilen meslek lisesi öğrenci sayısı, bir yıl için 1.200.000, on yılda 12 milyon civarındadır. Kapatma davaları açılan ve kapatılan dernek ve vakıfları, meslekten atılan kamu görevlilerini, baskı ve sindirme amaçlı yargılananları, vs. eklediğimizde,

toplumun (en az) beşte birinin mağdur olduğu ortaya çıkacaktır. Bu kadar büyük mağduriyete maruz kalan muhafazakâr kesimin, “hiçbir şey olmamış gibi” gündelik işlerine devam etmesi, **28 Şubat darbesinin BÇG ayağına karşı açılan davaya duyarsız kalması**, gerçekten şaşırtıcıdır. Amerika’da fena muameleye maruz kalan “bir zenci” için, bütün Amerika ayağa kalkarken, (hem de) milyonlarca kişinin “çok daha ağır” hak ihlallerine sessiz kalması düşündürücüdür.

Darbenin üzerinden 17 yıl geçtiği halde, mağduriyetlerin envanteri dahi tutulamamıştır. Bu dönemde yaşanan bütün hak ihlallerinin, tespit edilmesi gerekir. Hakları ihlal edilen grupları, STK’lar kendi aralarında paylaşabilir, ayrıntılı bir envanter çıkarabilir. O dönemde neler yapılmalıydı, neler yapılabilseydi bu darbe önlenebilirdi? Bu konularda da kapsamlı analizler yapılmalıdır. Hiçbir çaba, yaşanan mağduriyetleri gideremeyecek, kaybolan yılları geri getiremeyecektir. Ama darbelerin, fırsat kollayan virüsler gibi **uygun bir konjonktürde** yeniden nüksedeceğini iyi bilmemiz ve ona göre hazırlıklı olmamız gerekir. Darbenin ve darbecilerin çirkin yüzünü geniş halk kitlelerine anlatamadığımız takdirde, halkın tepki vermesini de bekleyemeyiz. İçinde bulunduğumuz durum, bu büyük afetten, gereken dersi çıkaramadığımızı gösteriyor. “Zararın neresinden dönülse kârdır” mantığıyla, yarını beklemeyelim, bugün “bismillah” diyelim!

[Hukuk](#)

[Haksöz Dergisi Sayı: 276 - Mart 2014](#)

Kaynak: [28 Şubat: Modern Donkişotlar! - Cüneyt Toraman](#)